

Фармацевты Конотопщини активно участвовали в научных разработках и научной организации труда. В 1957 г. создано Конотопское отделение научного общества фармацевтов под руководством П.П. Супруна. Он является автором 62 научных работ, в 1967 г. защищает кандидатскую диссертацию.

Литература и источники

1. Маленко Ю. Конотоп (Історико-краєзнавчий нарис). - Харків, 1970. - С. 12-31.
2. Васильев К.К. Российский медицинский список на 1825 год как источник по истории медицины Сумщины. (Предварительное сообщение) // Сучасні проблеми клінічної та експериментальної медицини. ІХ підсумкова науково-практична конференція медичного факультету СумДУ. 23-25 квітня 2001 р. - Суми, 2001.- С. 75 – 77.
3. Васильев К.К. “Первая статистика с дневником для трудолюбивых и образцово-аккуратных российских аптекарей на 1866 год (II-й от последнего высокосного года” Федора Франка как источник по истории аптекарского дела Сумщины // См. данный сб.
4. Российский медицинский список (РМС). - СПб., 1890. – С. 117.
5. РМС. - СПб., 1900. – С. 100.
6. РМС. - СПб., 1910. – С. 128.
7. Литвиненко М.М., Губський І.М. Організація фармацевтичної справи. - Київ, 1962. - С. 40-64.

ЗЕМСЬКА МЕДИЦИНА НА СУМЩИНІ

Ф.Я. Ступак

Важливою та актуальною історичною проблемою, яка потребує всебічного дослідження, є досвід медико-соціальної допомоги в Україні.

Серед різних видів медико-соціальної підтримки другої половини ХІХ–початку ХХ ст. земська медицина займала особливе місце. За статутом суспільної опіки на земство покладалось завідування лікувальними та благодійними закладами, піклування про бідних, невиліковних хворих та божевільних, сиріт та інвалідів.

Губернські земства прийняли спадщину від Приказів громадської опіки, залишивши у своєму безпосередньому віданні тільки лікарню, будинок божевільних, богадільню і притулок. Усі невеликі лікарні і вся медична справа в повітах були передані у повне відання повітових земств.

За діючим законом, крім богаділень, сирітських і виховних будинків, закладами суспільної опіки визнавались також лікарні і будинки божевільних. Проте в перший час діяльності земств піклування

про лікування хворих швидко вийшло на перший план, і земська медицина склала самостійну галузь земського господарства.

У Сумському повіті Харківської губернії було створено 9 лікарських дільниць, на кожен з яких у 1910 р. припадало 29,5 тис. чол. На одного лікаря припадало 27,7 тис. чол., адже на одній дільниці працював переважно один лікар. У порівнянні з іншими повітами губернії зазначені показники не втішні – восьме місце з одинадцяти повітів. Деяко краще виглядає Сумський повіт за кількістю населення на одне ліжко – 1764 чол. Це четверте місце по губернії.

Організація медичної допомоги в Сумах на межі XIX–XX ст. характеризувалася тим, що населення лікувалося в земській лікарні, де було лише 20 ліжок. Крім того, існував ще барак для інфекційних хворих на 15 ліжок. Посада санітарного лікаря була введена лише у 1901 р., тоді ж була відкрита санітарно-бактеріологічна лабораторія, якою до 1911 р. завідував ветеринарний лікар.

Перехід до стаціонарної системи земської медицини відіграв важливу роль в організації хірургічної допомоги. У 1903 р. в Лебединській та Роменській повітових лікарнях були збудовані хірургічні стаціонари. Однак в цілому матеріальна база медичних установ була недостатньою. Загальними недоліками були тіснота приміщень, відсутність необхідного устаткування. В Путивлі повітова лікарня була “не стільки лікувальною установою, скільки складом для хворих”. Повітові земські збори нерідко давали згоду на закриття фельдшерських пунктів, приміщення яких були непридатними.

Витрати земств на охорону здоров'я щорічно збільшувались, але незначно, і на кінець земського періоду складали в повітах лише 49–73 коп. на одного жителя в рік. Утримання лікаря обходилося в три рази дорожче, ніж фельдшера, тому ротні фельдшери, яким платили ще менше, працювали в 50% самостійних медичних пунктах, а в Сумському і Конотопському повітах – в 70%, Лебединському – 93%.

Земські лікарі своєю працею на ниві охорони народного здоров'я поступово завойовували довіру селянських мас. Звертання населення за медичною допомогою зростало.

Разом зі збільшенням обсягу лікувальної роботи розвивався санітарний напрямок земської медицини. Передові земські лікарі були провідниками профілактичних заходів.

Соціально-гігієнічні дослідження багатьох лікарів показали справжню незадовільну картину санітарного стану та умов праці на промислових підприємствах, бурякоцукровому виробництві – провідній галузі на Сумщині. Лікарі неодноразово виступали за видання належних санітарних правил і домоглися, зокрема, відхилення у 1913 р. повітовими земськими зборами проекту обов'язкових санітарних постанов щодо

утримання робітників в бурякоцукрових господарствах, розробленою Харківською губернською санітарною радою спільно з власниками господарств. За надану медичну допомогу хворі вносили певну плату. Незаможні мешканці міста і найбільше селянство медичну допомогу отримували безкоштовно. В кожній лікарні були безкоштовні ліжка, крім цього, земства повітів асигнували кошти на лікування незаможних у міських лікарнях, на поїздки з метою консультацій та лікування в інші губернії. Безкоштовно їм відпускалися й ліки. Розміри медичної допомоги населенню з кожним роком зростали. Відбувалося це за рахунок збільшення земського медичного персоналу та відкриття нових лікарень і амбулаторій у зв'язку із скороченням території лікарської дільниці.

В основі земської медицини були принципи загальнодоступності і безплатності. Саме в земській медицині виник найбільш прогресивний принцип дільничного обслуговування сільського населення – одне з найбільших досягнень земської медицини, яке реально забезпечило населенню загальнодоступну медичну допомогу. Були закладені основи медичної служби на селі, що є цінним історичним досвідом. При цьому важливо підкреслити науковий підхід земських лікарів до формування такої служби.

Отже, інститут земств відіграв значну роль в організації медичної справи.

РОБОТИ М.В.ВАРАДІНОВА ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

С.І. Дегтярьов

Тривалий час ім'я нашого земляка Миколи Васильовича Варадінова - юриста та історика - було невідоме для широкого загалу. Його творчий доробок складає понад 20 статей та 10 монографій, присвячених історії, праву, освіті та медицині. До жовтневої революції 1917 р. життя та творчість Варадінова хоча і висвітлювалися, але не дуже широко. Після 1917 р. цього практично не робилося з ідеологічних міркувань.

Микола Васильович Варадінов народився 6 грудня 1817 р. за одними даними в м. Полтаві [1], за іншими - в м. Ромнах Полтавської губернії [2] в сім'ї купця. Його батько, ймовірно, володар однієї з перших у м. Ромнах мануфактур, де вироблялися різні тканини та хустки [3]. В 1838-1841 рр. Микола Варадінов навчався на юридичному факультеті в Дерптському університеті, де отримав ступінь кандидата. По закінченні університету він працював учителем російської мови та викладав у